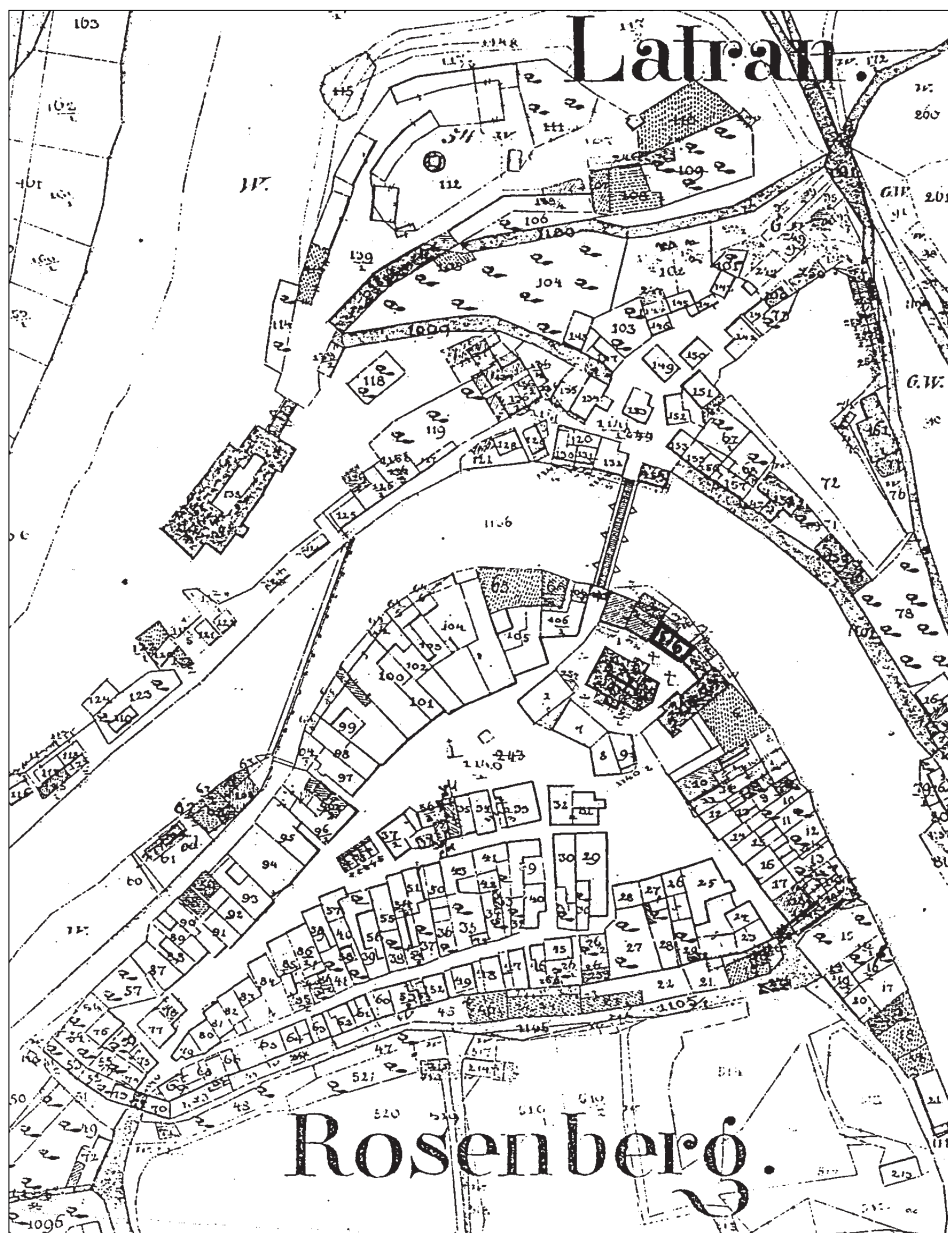

POZNÁMKY KE GOTICKÉ STAVEBNÍ PODOBĚ BÝVALÉ KAPLE SV. KATEŘINY V ROŽMBERKU NAD VLTAVOU

JAN SOMMER

Město Rožmberk nad Vltavou (okres Český Krumlov) patřilo donedávna k zapomenutým končinám jižních Čech. Přispělo k tomu několik okolností. Blízkost k hranici s Rakouskem komplikovala po několik desetiletí komunistického režimu pohyb turistů i odborníků na historickou architekturu touto oblastí. Ve velkém množství se tu vyskytovali pouze vodáci, jejichž zájem o památky zpravidla není intenzivní. Nejzávažnější důsledek měl záměr na zatopení přilehlé části vltavského údolí přehradou. Stavební činnost ve městě proto byla utlumována od doby kolem roku 1960. Četné jedinečně dochované pozdně gotické či renesanční domy byly postupně zcela nebo částečně likvidovány. Na druhé straně však nedošlo k radikálním přestavbám zbylých objektů a jedinou rozsáhlejší novostavbou se stala v 70. letech 20. stol. samoobslužná maloobchodní prodejna v dolní části náměstí při vyústění silnice od Českého Krumlova. V současné době tak existuje reálná možnost konzervační údržby dochovaných objektů a kultivovaného zaplnění proluk domy, jejichž vnější řešení by mělo vycházet ze zachované dokumentace původních staveb.¹⁾

V sousedství děkanského kostela Panny Marie se především skvěle zachovala pozdně gotická patrová fara, jejíž očekávaná obnova bude jistě sledována velmi soustředěně.²⁾ Východně od kostela byla v nedávné době na domě čp. 7 zhotovena sgrafitová omítka, navazující částečně na původní řešení, z něhož se zachovaly jen zbytky,³⁾ ovšem s doloženou data-

Obr. 1: Rožmberk nad Vltavou, situační plán města na tzv. císařském otisku mapy stabilního katastru z roku 1826. Poloha domů čp. 5 a 6 je vyznačena čísly a silným orámováním půdorysné plochy.

zbořena a v několika případech nahrazena odpudivými novostavbami „občanské vybavenosti“.

2) Měla by být prováděna s maximální snahou o konzervaci dochovaného stavu. Stavebně historický průzkum realizoval J. Skabrada se spolupracovníky.

3) Rozsah zachování zřejmě nebyl nijak speciálně dokumentován.

1) Rozhodně by se zde neměl opakovat např. tragický osud Horního Slavkova, kde byla valná část historické zástavby v nedávných desetiletích

Obr. 2: Rožmberk nad Vltavou, pohled na severní část města z věže hradu. V průhledu mezi kostelem a velkou budovou pošty je viditelné jihozápadní průčelí domů čp. 5 a 6 (foto J. Sommer, 1995).

Obr. 3: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 5. Jihozápadní průčelí. Vlevo restaurátorská sonda s odhaleným malovaným kvádrováním západního nároží gotické kaple. Nad pravou stranou vstupního portálu visí sonda sledující východní hranu druhotně zřízeného barokního okna, zrušeného při přestavbě na obytný dům (foto J. Sommer, 1977).

cí (158?). V levé části jihozápadního průčelí domu, obrácené ke kostelu, je těsně nad terénem patrně starší obdélné sklepní okénko s okoseným ostěním. Je pravděpodobné, že je gotického původu. Interiér objektu je v současné době celkem živelně opravován, takže jeho podrobnější poznání zatím chybí.⁴⁾

Objekt čp. 7 tvoří spolu s farou pravoúhlý východní kout prostranství obklopujícího farní kostel Panny Marie. Na severozápadě na dům čp. 7 téměř v přímé linii navazují domy čp. 6 a 5 a dále předimenzovaná stavba pošty, která kolem roku 1890 nahradila starší drobnější stavení. Souvislá zástavba odděluje areál kostela od níže položeného břehu Vltavy. Na severozápadním konci řady domů, u vltavského mostu, spojujícího město s Latránem a hradem, stá-

4) Nepřístupný sklep je údajně zavalen komunálním odpadem.

vala věž s bránou, snad pozdně gotického původu. Také před jižním průčelím kostela probíhá řada domů, z nichž západní byl asi po roce 1960 zbořen, aby vzniklo místo pro rozšiřovanou ulici, která zde probíhá z náměstí k mostu.

Skladba areálu souvisí s tím, že prostranství kolem kostela sloužilo původně jako hřbitov. Dvojice domů čp. 5 a 6 zjevně zaujímá jednotný obdélný půdorys, který svědčí o dodatečném rozdělení dispozice. Již před lety bylo v jihovýchodní části jihozápadního průčelí domu čp. 6 z interiéru odhaleno úzké gotické okénko, oboustranně špaletované, s jeptiškou v hrotitém záklenku.⁵⁾ Od té doby bylo nutno počítat s tím, že nenápadně vyhlížející stavba vznikla úpravou gotické kaple sv. Kateřiny, známé z listinných zpráv 14. století. Tyto předpoklady potvrdil průzkum domu čp. 6, provedený v roce 1997 v souvislosti s rekonstrukcí. Tehdy byla zchátralá stavba upravena zejména v interiéru.⁶⁾ Obvodových zdí se ovšem rekonstrukce dotkla jen v malé míře. Během průzkumu byl stanoven rozsah dochovaných gotických obvodových zdí domu a restaurátorským průzkumem byly zjištěny pozůstatky gotických maleb, jejichž obsah se ukázal jako mimořádně významný pro poznání dějin stavby ve středověku.⁷⁾ Výsledky průzkumu domu čp. 6, který byl při této příležitosti realizován, jsou stručně shrnuty v následujících odstavcích.

Vzhled objektu před poslední rekonstrukcí byl dán jednoduchou úpravou starší stavby, realizovanou na počátku 19. století. Architektura kaple proto dosud nebyla hodnocena z umělecko-historického hlediska.⁸⁾

Původní kaple se objevuje v listinných pramenech roku 1376 jako nově postavená. Historické zprávy dokládají, že kaple byla bohatě nadána. Není jasné, zda se stavby nějak dotklo plenění města v r. 1477 či požáry města v letech 1561

5) Autorem průzkumu byl dr. Bloch z Českého Krumlova.

6) Objekt byl před tím po několik desetiletí bez údržby.

7) Samostatnou studii věnovanou nástěnným malbám připravuje P. Paulec.

8) Například do zcela jiné části města kapli lokalizoval A. Cechner, *Soupis památek historických a uměleckých 42, politický okres kaplický*, Praha 1921, s. 216. Jinak nebyla stavba kaple v literatuře povšimnuta.

a 1635. Ve zprávě o stavu far z roku 1677 se dochovala kusá zmínka o kapli, která byla „celá ruinózní“. Z r. 1682 pochází schématická kresba kaple s půlkruhovou apsidou, označená jako „*sacellum S. Catharinae*“, uložená ve složce „Vnitřní zařízení kostela v Rožmberku“ ve fondu vyšebrodského klášterního archivu. Postrádá jakýkoliv průvodní text a vyznačená apside koliduje s tím, co dosud o architektuře kaple víme. Je ovšem možné, že v této době probíhala barokizace kaple, jejímž cílem bylo odstranit neutěšený stav objektu. Z r. 1723 je zachována zpráva o zlacení oltáře sv. Kateřiny v kapli. Kontrakt se týkal oltáře s dvěma postranními sochami, tabernáklu, rámu antependia, přístěnku se dvěma dveřmi vedle oltáře a mříže pro přijímající.

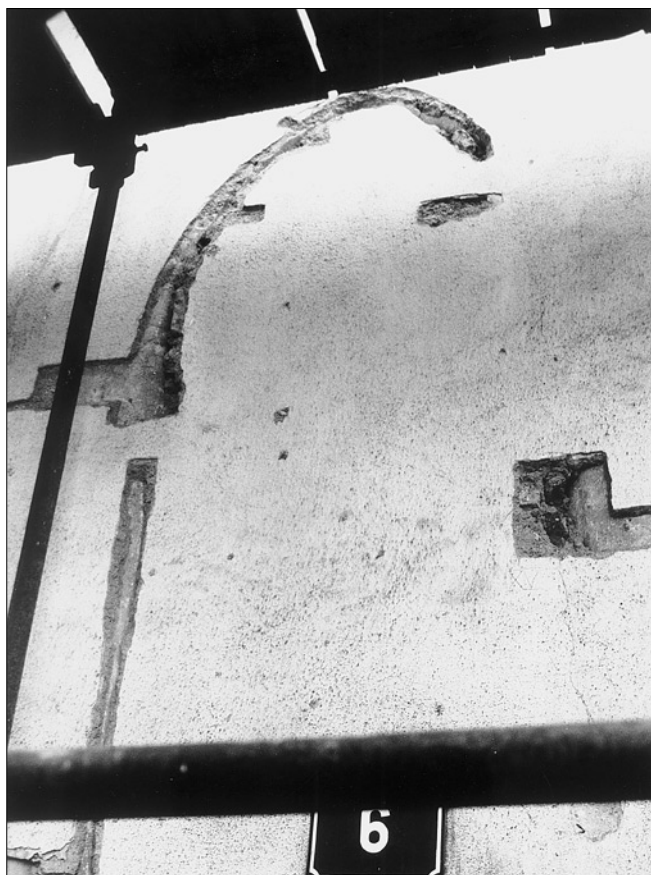
Sakrální funkce objektu byla zrušena za císaře Josefa II., nejspíše těsně před rokem 1790. Sloužil pak jako dílna a skladiště panského tesaře Matyáše Mittasche. Po nedlouhé době byl upraven k obytným účelům (1806). Tehdy byly sníženy obvodové zdi stavby, její interiéru byl přepatrován a rozdělen příčkami, aby mohl poskytnout obydlí dvěma Mittaschovým synům.⁹⁾ Starší okna byla zazděna a byly proraženy jednoduché obdélné okenní otvory v obou podlažích. Z plochy bývalého hřbitova se do domu dosud vstupuje dvěma obdélnými portálky s dveřními křídly z 19. století. Výplně okenních otvorů byly postupně obměňovány. Na severovýchodní straně, obrácené ke klesajícímu nábrží Vltavy, byla v přízemí i v patře připojena dřevěná pavlač, která se zřejmě dochovala v pozměněné podobě.¹⁰⁾

POPIS OBJEKTU ČP. 6

Severovýchodní průčelí domu vystupuje nad snížený terén při břehu Vltavy. Proto je tímto směrem umožněn přímý výstup ze sklepa situovaného pod jihovýchodní částí domu. Přibližně v horní třetině výšky průčelí vnější líc zdiva asi o 20 - 30 cm ustupuje (pod úroveň parapetu oken prvního patra). Snad je ve spodní části zdi obsažena původní ohrada hřbitova. Severovýchodní průčelí zřejmě nebylo poznamenáno barokními úpravami jako strana obrácená ke kostelu; v té době asi ještě měla význam poloha stavby v linii opevnění města. Teprve po zániku sakrální funkce objektu kolem roku 1800 byly zřízeny okenní otvory obytných místností v přízemí a v patře i vstupy na pavlače, předložené průčelí.

Obr. 4: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6, jihozápadní průčelí. Nad vstupním portálem je restaurátorskými sondami částečně odhalena vnější stěna špalety gotického okna. Vlevo mezi oknem přízemí a prvního patra viditelné hrany druhotně zřízeného, později zrušeného barokního okna (foto J. Sommer, 1977).

Obr. 5: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Částečně odhalená vnější hrana špalety gotického okna na jihozápadním průčelí domu, nad vstupním portálem (foto J. Sommer, 1977).

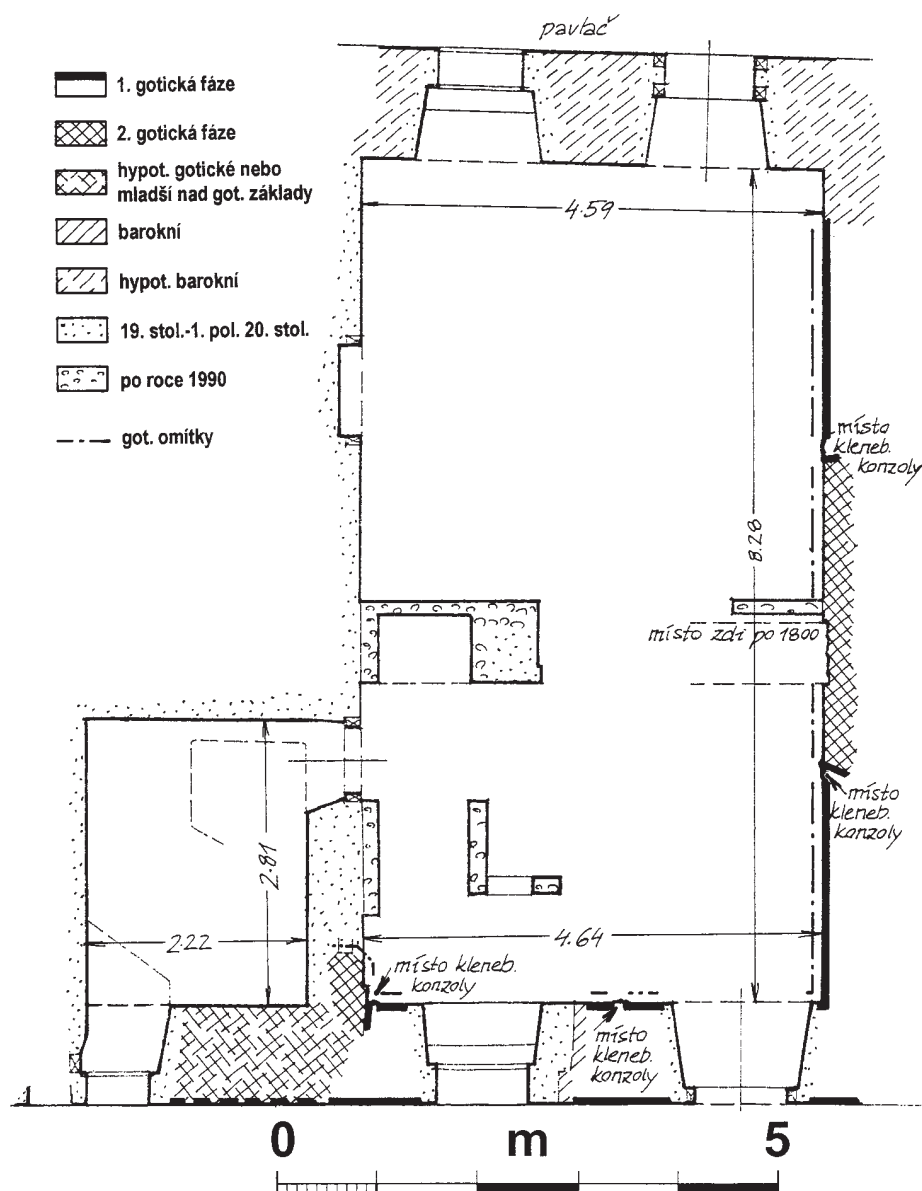
9) Smlouva o rozdělení domu pochází z roku 1812. Archivní výzkum dějin domu realizoval L. Lancinger. Podrobný přehled listinných zpráv obsahuje práce J. Sommer - L. Lancinger, *Stavební vývoj domu čp. 6 (bývalé kaple sv. Kateřiny) v Rožmberku nad Vltavou*, Praha 1997, nepubl. rukopis, uložený v archivu Památkového ústavu v Českých Budějovicích a Státním ústředním archivu v Praze.

10) Na jihovýchodním konci pavlače je připojen v obou podlažích suchý záchod s litinovými odpadními rourami snad z doby kolem roku 1900.

Jihovýchodní stěna je prakticky celá zakryta přiléhajícím užším domem, který ovšem ponechává volné jihovýchodní nároží zkoumaného domu. Pod opadlou omítkou zde bylo možno zjistit, že nároží je vyzděno ze žulových kvádrů, přičemž ve zjiitelném rozsahu (terén byl mírně odkopán) nebyl pozorován sokl.

Jihozápadní stěna východního sousedního domu čp. 7 je celá pokryta sgrafitem, pocházejícím z opravy provedené v posledních letech. Sgrafito částečně respektuje zachované a restaurované původní fragmenty. Na severozápadním konci stěny se těsně nad terénem zachovalo patrně gotické okénko suterénu. Obdélný otvor má okosené žulové ostění ve vnějším líci.

Jihozápadní průčelí domu čp. 6 je zcela hladké, členěné v pravé ose jen portálem a oknem přízemí a 1. patra v levé ose. Mimoto k domu patří část dalšího okna přízemí dále vlevo. Otvor je rozdělen tak, jak to odpovídá poloze vnitřní příčky, která člení původně jednotnou místnost. Na stejné ose je v patře okenní otvor, který již patří sousednímu domu čp. 5. Vlevo následuje ještě jedna osa, v níž je vstup do sousedního domu a okno v jeho 1. patře. Původně jednotný objekt má tak průčelí uspořádáno do čtyř os. Díky zmíněným sondážím restaurátorského průzkumu v omítkách byla nad portálem v pravé ose odkryta hrana rozevřené vnější špalety gotického okénka s hrotitým záklenkem. Přibližně ve stejné linii s druhou okenní osou od jihovýchodu byly odkryty vnější hrany pravoúhlého ostění značně širšího a vyššího okna. Pod omítkou byly zřejmě cihly, z nichž je ostění vyzděno. Po pravé straně tohoto zrušeného otvoru byly během průzkumu zjištěny stopy původního gotického okna. Vlevo od této okenní osy probíhá licem zdiva nepravidelná svislá anomálie. Protože zde nebyly provedeny rozsáhlejší sondáže, nelze určit, zda také zde byl otvor nebo jestli tu probíhá svislá spára, která mohla vzniknout, kdyby stěna vyrostla ve dvou stavebních fázích.¹¹⁾ V levé ose je nad portálem do sousedního domu rovněž odkryta hrana ostění velkého okenního otvoru, jejíž forma i provedení se shoduje se situací ve druhé ose od prava. Na západním nároží je sondou odhalena historická omítková úprava: Hladká omítka nároží nesla malované kvádrování, zatímco povrch ostatního zdiva byl pokryt hrubou omítkou (nejspíše hlazenou jen dřevem). Není ovšem jasné, které (gotické) stavební fázi objektu tato úprava patřila; jak ukážeme dále, stavba byla již ve středověku několikrát měněna.

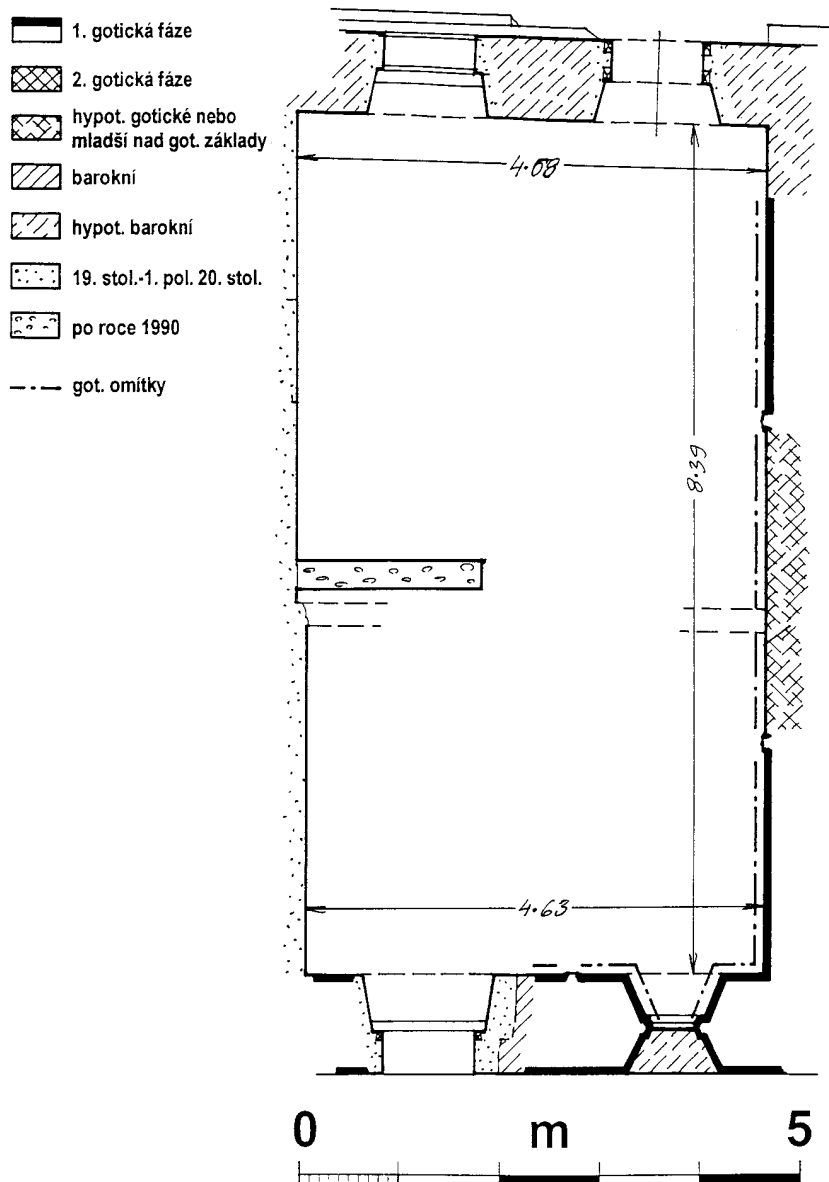
Obr. 6: Rožmbek nad Vltavou, dům čp. 6. Schematický půdorys přízemí domu s vyhodnocením stáří jednotlivých konstrukcí (zaměření a kresba J. Sommer, 1997).

Hloubkovou dispozici domu čp. 6 zaujímá dvojice plochostropých místností. V přízemí je při průčelí vstupní místnost, kterou oddělovala až do zahájení nedávné rekonstrukce příčka s dveřmi od zadní místnosti, osvětlené oknem a prosklenými dveřmi na pavlač obrácenými k řece. Uspořádání příčky se během adaptace změnilo. Vlevo od vstupní místnosti je při průčelí ještě drobná prostora, zjevně vyčleněná z původně rozsáhlejší klenuté komory, která pokračovala severozápadním směrem. V patře obdélného půdorysu byly pouze dvě místnosti nad oběma hlavními částmi přízemí (příčka v patře byla při rekonstrukci domu zrušena).

Pozůstatky gotického zdiva v jihovýchodní a jihozápadní stěně objektu čp. 6

Během stavebních prací v roce 1996 bylo zjištěno, že na jihovýchodní stěně se ve značném rozsahu zachovala omítka s gotickými malbami, ohraničená liniemi ve tvaru hrotitého oblouku. Výběhy oblouku nejsou umístěny v koutech, ale přibližně na rozhraní čtvrtin délky jihovýchodní stěny. Čelo při jižním koutu ohraničuje linie ve tvaru poloviny

11) Podle schematického plánu z roku 1794, nalezeného L. Lancingerem, stála před jihozápadním průčelím kaple přibližně čtvercová předstíh. Poznání tohoto přístavku lze očekávat jen od archeologického výzkumu.

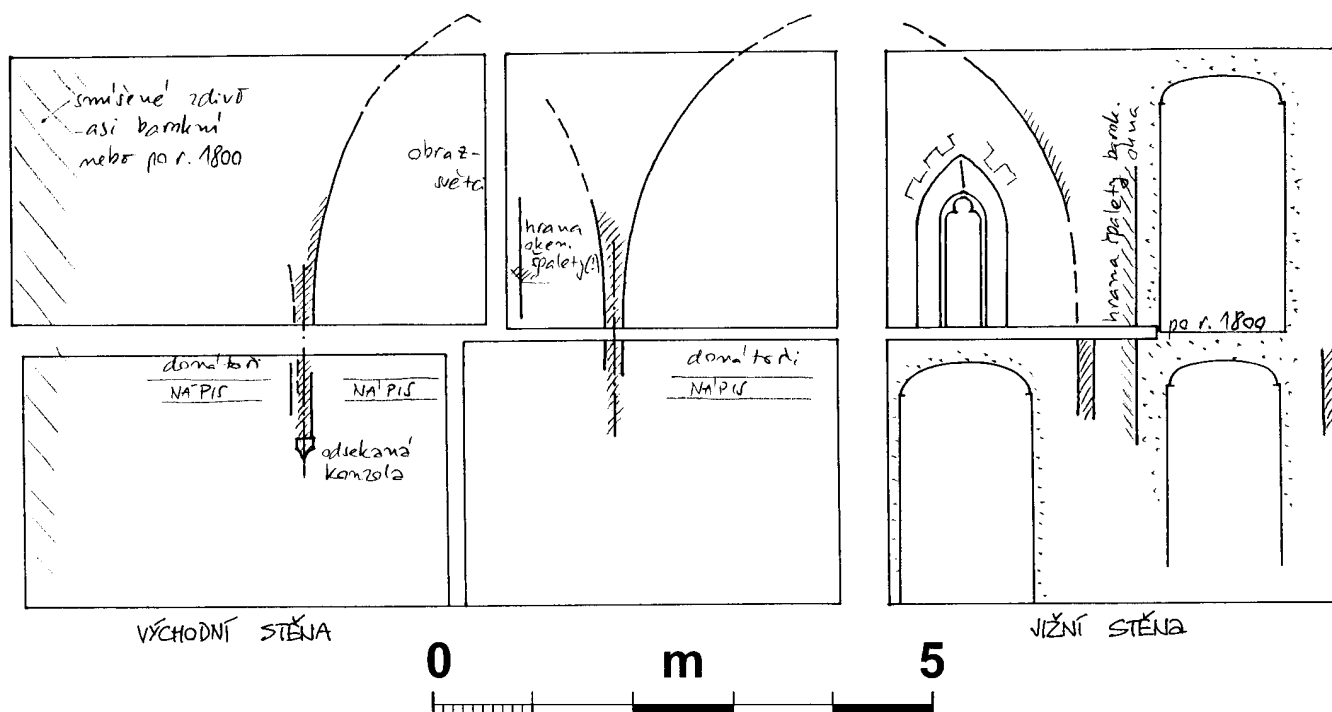
Obr. 7: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Schematický půdorys prvního patra domu s vyhodnocením stáří jednotlivých konstrukcí (zaměření a kresba J. Sommer, 1997).

hrotitého oblouku, jehož vrchol je v koutu. Tomu odpovídá situace na jihozápadní straně. Nedaleko od koutu je zde v patře situováno hrotité okno s rozevřenou špaletou. Odhalený úzký průzor okna ukončuje hrotitý záklenek s jepťiskou. Severozápadně od tohoto okna se v přízemí vpravo od vnitřní špalety vstupního portálu nachází stopy odsekané žulové klenební konzoly, od níž stoupal jihovýchodním směrem poloviční čelní oblouk k vrcholu v koutu. Při východním nároží se sice omítky dochovaly v horším stavu a zřejmě i v menším rozsahu, ale z polohy klenebního výběhu na jihovýchodní stěně je jasné, že uspořádání zde bylo stejné. Na jihozápadní stěně se severozápadně od nynějšího okna vstupní místnosti v přízemí zachoval další fragment žulového klenebního výběhu, přiléhající těsně k západnímu koutu místnosti. Mezi oběma výběhy zaniklé klenby na jihozápadní stěně je v přízemí i v patře okno, jež předcházelo velkému (barokní) okenní otvoru, který zničil další gotické okno. Na vnitřním lici stěny bylo možno pozorovat levou hranu okenní špalety barokního otvoru, obezděnou smíšeným cihlokamenným zdívem, i úzký pás kamen-

ného zdiva s gotickou omítkou. V západním koutu vstupní místnosti odhalil průzkum, že v severozápadní stěně je zazděn výběh arkádového oblouku, který před přepatrováním interiéru a před rozdělením jeho dispozice odděloval jihovýchodní část interiéru od větší severozápadní části stavby. V místě tohoto oblouku se nachází dělicí stěna mezi domem čp. 6 a jeho severozápadním sousedem čp. 5 (pomineme-li klenutou místnost při jihozápadním průčelí, která proniká do dispozice sousedního domu). Jihovýchodní líc stěny s arkádou těsně přiléhá k západní hraně sousedícího fragmentu klenebního výběhu na jihozápadní stěně domu. Stěna s arkádou je přiložena k jihozápadní stěně na spáru tak, že (částečně?) vyplňuje starší výklenek v obvodní zdi. Svislá hrana výklenku bezprostředně souvisí s klenebním výběhem. Tato hrana byla zjištěna ještě ve výši podlahy nynějšího prvního patra. To znamená, že vlevo na zmíněný výběh navazoval hrotitý čelní oblouk, směřující k výběhu vpravo od vstupního portálu, zatímco vpravo k němu těsně přiléhala vysoko stoupající svislá hrana. Zatím by bylo předčasné činit závěry o smyslu tohoto uspořádání. Buď zde byl vysoko do klenby zaříznutý výklenek, nebo rozměrná nika vstupu, jak tomu nasvědčuje zjištění, že se

bok výklenku mírně rozevívá, jakož i fakt, že jeho hrana není profilovaná.

Zbytek klenebního pasu v severozápadní stěně vstupní místnosti má cihelnou konstrukci. Oboustranně okosené ostění je složeno z ne zcela dokonale přesných tvarovek, na něž přechází gotická omítky. Na profilaci oblouku na východní straně navazuje pás cihel, které vyčnívaly před líc pasu, později však byly odtesány. Není proto jasné, zda se jednalo o nějaký zesilující ústupek arkády nebo jestli tu nenavazovala klenební plocha. Od plochy starší jižní zdi je však tato hrana vzdálena více, než jak mohla vystupovat ze zdi konzola na jižní stěně. Zůstává proto otázkou, jak na sebe mohly tyto prvky stavby navazovat. Nejpravděpodobnější je, že cihly vyplňovaly mezeru mezi vloženou arkádou a přiléhajícím starším klenebním žebrem. To by s největší pravděpodobností nasvědčovalo tomu, že z konzoly na jihozápadní straně vybíhalo žebro pouze kolmo k severovýchodu. Kdyby zde bylo i diagonální žebro mířící severně, muselo by být před vložením zdi s arkádou odtesáno. K tomu by mohlo dojít, pokud by v předcházejícím období

Obr. 8: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Schematický náčrtek vnitřního líce jihovýchodní (vlevo) a jihozápadní (vpravo) stěny domu s vyznačením nalezených pozůstatků gotické kaple. Plná čára - zjištěné hrany čelních oblouků gotické klenby, přerušovaná čára - doplněné tvary čelních oblouků, šrafura - zjištěné stopy odsekaných kamenických článků (zaměření a kresba J. Sommer, 1997).

byla klenba severozápadní části stavby poškozena a následně - před vložení zdi s arkádou - beze zbytku odstraněna. V průběhu průzkumu byl vysloven názor, že klenba ani podle původního architektonického konceptu dále na západ nepokračovala. Tomu však odporuje situování subtilní konzoly na jihozápadní straně, která vylučuje existenci masivnějšího arkádového pasu, který by musel klenbu východní části ohraničovat už proto, že by na něm spočívala hmota zdiva, které by nad arkádou muselo být osazeno.

Vložení zdi s arkádou do neznámého výklenku v jihozápadní stěně starší gotické budovy umožnilo spolehlivé provázání obou konstrukcí, avšak současně dokládá datečnost této akce, po níž teprve byla opatřena omítka, jež zřejmě odpovídá té, na které jsou malby na jihovýchodní a jihozápadní stěně (přesné posouzení omítek je předmětem restaurátorského průzkumu). Tato omítka byla zřejmě jedinou omítkou na cihelné arkádě. Podle zakřivení oblouku arkády lze předběžně soudit, že oblouk byl hrotitý, přičemž jeho rozpon nejspíše odpovídal celé hloubce dispozice nynějšího domu, tedy v šířce původní kaple. V odpovídajícím místě na severovýchodním konci severozápadní stěny zadní místnosti přízemku však bylo zdivo omítnuto, takže nebylo možno ověřit, je-li i zde nějaká část konstrukce arkády zachována. Převážná část záklenku arkády byla zlikvidována při některé pozdější úpravě, nejspíše již při barokní přestavbě kaple.

Bližší průzkum objektu prokázal, že vložení arkády s cihelným ostěním nebylo jedinou změnou, kterou stavba prodělala ještě ve středověku. Po promítnutí dislokace jednotlivých klenebních konzol a následné hypotetické rekonstrukci původního klenebního obrazce bylo možno konstatovat, že omítka s malbami přecházela na arkádu, ale současně respektovala klenební obrazec, pocházející z první stavební etapy. Na jihovýchodní stěně byla dále potvrzena poloha dvou klenebních konzol. Pod mladšími omítkou

a vápennými nátěry se zachoval dobře viditelný obrys odsekané klenební konzoly. Pod nízkým hranolovitým blokem vyčníval projmutý jehlanec, zřejmě s odříznutou spodní špičí. Šíře odsekané plochy po výběhu žebel nad konzolou je nápadně malá a patrně naznačuje, že žebra byla velmi subtilní. Vpravo na zkoumanou konzolu navazovalo okosení, zakryté zdívkem, na němž je omítka s malbou. Nad konzolou se však situace vpravo od výběhu výrazně liší. Na bok odsekaného výběhu totiž bezprostředně navazovala svislá plocha, zešíkmená směrem k severu. 7 cm za lícem zdi byl v této ploše vytvořen svislý ústupek, široký asi 1 cm. Symetricky položená jižní konzola na jihovýchodní stěně nebyla zkoumána. Nad ní však byla ověřena vlevo od odsekaného výběhu rovněž rozšiřující se svislá plocha precizně opracovaného kamenného bloku, zabíhající dovnitř zdiva. Bylo zjištěno, že plocha byla mírně zakřivena, jakoby tvořila vnitřní plášť válcové stavby.

Malby v úrovni klenebních výběhů obsahují nápisy, identifikující donátory kaple a její malířské výzdoby. Fragmentární texty na pravé straně jihovýchodní stěny určují rychtáře Fridricha († 1372) jako zakladatele kaple, stejně jako jeho manželku Alžbětu († 1379). Vlevo je nápisem jako donátor kaple určen farář Jan, nejspíše doprovázený rožmberským kaplanem a vikářem Mikulášem, kterého fundální listiny uvádějí jako spoluzakladatele kaple, již věnoval své dědictví.¹²⁾ Petr Pavelec s ohledem na písemné zprávy a po formálním rozboru zařadil vznik maleb do 80. let 14. stol.¹³⁾

V patře domu byl na jihovýchodní stěně přibližně uprostřed zachován podstatný díl omítky s gotickou nástěnnou

12) Libri erectionum, ed. C. Borový, II, Praha 1878, s. 133, č. 249. Urkundenbuch des Cistercienserstiftes B. Mariae V. zu Hohenfurt in Böhmen, ed. M. Pangerl, Fontes rerum austriacarum, II/XXIII, Wien 1865, s. 174, č. CLI.

13) Mgr. Petru Pavelcovi děkuji za poskytnutí porobných informací.

Obr. 9: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Detail střední části jihovýchodní stěny domu. Uprostřed snímku jizva po vybourané přičce (asi vestavěné v 19. stol.). Vlevo výběh čelního oblouku středního pole gotické klenby. Po stranách jizvy po přičce zachované části gotické nástěnné malby se světeckými postavami. Při pravém okraji snímku odsekaný výběh gotické klenby a vpravo od něj omítka s gotickými nápisy (konstrukci pozdějšího stropu jsou zakryty zbytky obrazů klečících donátorů se vztahem k nápisu) (foto J. Sommer, 1997).

malbou s dvojicí světeckých postav. Vlevo je vyobrazena sv. Kateřina s mečem, popravicím kolem a pokořeným císařem Maxentiem u nohou. Druhá postava, s říšským jablkem v pravé ruce a s královským hermelínovým pláštěm, představuje pravděpodobně sv. Zikmunda, nebo možná sv. Víta. Malby zřejmě plnily úlohu oltářního nástavce.¹⁴⁾ Vpravo od osy stěny byla ve svislém pásu omítka osekána, k čemuž došlo při vkládání příčky po změně objektu na obytný dům po roce 1800. Pod omítkou s obrazem světců byla ve zdivu viditelná pravá hrana rozevřené okenní špalety, vyzdřená z lomového kamene. Horní část zdi s vrcholy hrotitých čelních oblouků bohužel chybí včetně hlav malovaných světeckých postav v horní části středního klenebního čela. Pod úrovní horního okraje nynější jihovýchodní zdi domu se v místech předpokládaného záklenku zrušeného okna podařilo pod omítkou s malbami zpozorovat několik anomálně uložených kamenů, které jsou kladeny delším rozměrem na výšku, případně šikmo. Zřejmě tedy indikují polohu původního záklenku otvoru.

Z tvaru klenebních čel na jihovýchodní stěně vyplývá, že severovýchodní zeď domu svou nynější polohou neodpovídá původní pozici. Je možné, že byla v určitém období odstraněna - snad se to mohlo stát až při úpravě objektu pro obytné účely. Tehdy byla zřejmě postavena nová severovýchodní stěna, která však ve své dolní části obsahuje starší zdivo. Předpokládám, že by se mohlo jednat o středověkou ohradní zeď hřbitova, k níž byla kaple dodatečně přistavěna.

14) Hodnocení P. Pavelce.

V průběhu stavebních prací při rekonstrukci byly dále doplněny poznatky o podobě gotického jihozápadního průčelí kaple. V levé okenní ose průčelí domu čp. 6 byl zjištěn zbytek hlazené omítkové pasparty, která zřejmě patřila oknu, jež se shodovalo s gotickým oknem, zazděným v patře nad vstupním portálem. Byl zachycen jen okraj tohoto hlazeného pásu, případná hrana okenní špalety musela být porušena při úpravách okenních otvorů v postředověkém období.¹⁵⁾ Ze souvislosti s polohou klenebních čel v gotickém interiéru je zřejmé, že situování gotického okna v těchto místech bylo více než pravděpodobné.

V dolní části jihozápadní stěny byl v průběhu snímání omítek z průčelí zkoumán materiál zdiva zhruba v místech příčné stěny s cihelnou arkádou, vložené dodatečně do gotického interiéru. Bylo třeba ověřit, zda se v tomto místě nějak projevovala existence předpokládaného výklenku, zčásti vyplněného právě konstrukcí stěny s cihelnou arkádou. Žádná anomálie, která by prokazovala např. situování vstupu v těchto místech, pozorována nebyla. Definitivní poznání proměn tu však bude možné po případných archeologických výzkumech. Zdivo ve zkoumané ploše těsně nad terénem mohlo totiž procházet úpravami v souvislosti se zřizováním pozdějších otvorů, případně též při vylamování ostění, které tu mohlo být původně osazeno.

Hypotéza rekonstrukce interiéru v gotickém stavu

Z toho, co bylo řečeno, vyplývá, že dnešní dům čp. 6 zaujímá plochu asi jihovýchodní třetiny gotické sakrální

15) Sdělení P. Pavelce.

Obr. 10: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Jihozápadní stěna přízemí domu. Portálek a okno pocházející z počátku 19. století. Vlevo od okenního výklenku patrná hrana vnitřní špalety dodatečně vybouraného a později opět zrušeného barokního okna. Uprostřed snímku pozůstatky odsekaného výběhu gotické klenby, na nějž vpravo navazuje drobný fragment gotického nápisu (foto Jan Sommer, 1997).

stavby obdélného půdorysu. Známe polohu klenebních výběhů, které nám dovolují alespoň stanovit základní tezi, že do pravouhlé východní části stavby byla vložena buď klenba ve tvaru kvazipolygonálního závěru s koutovými poli oddělenými diagonálními žebry, nebo že interiér mohl být zaklenut jako dvoulodí. V obou případech mohl být klenební obrazec doplněn trojpraprskovými útvary, vytvářejícími hvězdivé motivy.¹⁶⁾ Při pátrání po původním řešení klenby nám mohou v budoucnu pomoci případné nálezy klenebních svorníků. Pro jednoduché uspořádání se zdá mluvit tvar dodatečně cihelné arkády na severozápadní straně domu čp. 6. Oblouk by patrně neměl tak velký rádius, kdyby ve středu interiéru stála podpora.

Na střední úsek jihovýchodní stěny budovy zřejmě navazovala další část interiéru, jejíž formu neznáme. Nevíme ani, jak velký byl otvor, který mířil tímto směrem. Zřejmě však nedosahoval k podlaze. Lze nadhodit možnost, že zde na gotickou stavbu navazovala starší část (rotunda?), která posléze zchátrala, takže musela být odstraněna a spojovací otvor byl zazděn stěnou s okénkem, záhy též zazděným a překrytým omítkou s nástěnnými malbami.

Nevíme zatím, jak gotický interiér před výstavbou zdi s cihelnou arkádou pokračoval severozápadním směrem. Je pravděpodobné, že klenba tu na rozpoznatý úsek v rozsahu dnešního domu čp. 6 nenavazovala zcela plynule. Mluví pro to jednak nesouměrný útvar klenebního výběhu na jihovýchodní stěně v západním koutu, jednak i vložení zdi s arkádou, které by bylo z výtvarného hlediska těžko představitelné v případě, že by klenba plynule pokračovala severozápadním směrem za touto zdi.

Je otázkou, v jakém vztahu je dochovaná podstata gotické kaple k listinné zprávě z roku 1376 o kapli „*nově vystavěné na hřbitově*“; s největší pravděpodobností se zprá-

16) Pro porovnání lze uvést klenby dvoulodí kostela sv. Markéty ve Zlaté Koruně, tak jak je rekonstruoval V. Měncel, nebo jednoduchý prostor sakristie hradní kaple v Českém Krumlově. Klenební útvary odpovídajícího půdorysného typu, avšak podepřené střední podporou, byly již před rokem 1300 použity k zaklenutí kapitulní síně kláštera ve Vyšším Brodě.

va váže ke zkoumané stavbě. K dataci maleb, jejichž vznik snad souvisel se zazděním většího otvoru ve východní stěně, jakož i okénka v této zazdivce, se vyjadřuje restaurátor a umělecký historik.¹⁷⁾ Zatím snad lze přijmout výklad, že kaple byla přistavěna ke staršímu objektu, který asi záhy zanikl, což zavinilo příčinu k zazdění předpokládaného spojovacího otvoru v jihovýchodní stěně. V zazdivce bylo vytvořeno okénko, které snad ještě během stavby bylo po změně plánu zazděno.¹⁸⁾ Takto získaná plocha byla pokryta omítkou s nástěnnými malbami. Je pravděpodobné, že s touto úpravou souviselo vložení příčné zdi s cihelnou arkádou v místech dnešní severozápadní zdi domu čp. 6, jelikož na ni přechází z ji-

hozápadní stěny omítka s nástěnnými malbami. Není ovšem vyloučeno, že vložení této arkády souviselo s nějakou větší úpravou v předpokládané severozápadní části stavby, kde mohla z nějakého důvodu zaniknout klenba, kterou snad nahradil plochý strop. Takováto rozdílnost v uspořádání interiéru by totiž byla nejlépe srozumitelným důvodem pro vložení příčné zdi s arkádou.

Gotického původu je zřejmě sklep, přiléhající k jihovýchodní zdi domu čp. 6. Protáhlá prostora je zaklenuta průběžnou půlkruhovou valenou klenbou. Obvodové zdívo je lomové. Klenba je rovněž sestavena z lomového kamene, pouze ve vrcholu je vloženo několik řad cihel. Cihelná je také luneta vetknutá do severozápadní patky klenby na jihozápadní straně v souvislosti s (dodatečným?) zřízením vstupu. Okénko v jihozápadní stěně má stoupající vnitřní špaletu přeloženou plochými kameny. Hrany špalety jsou vyzděny v souvislosti s kamenným obvodním zdívem; nic nenásvědčuje tomu, že by byly vylomeny dodatečně. Větší severovýchodní část sklepa, oddělená cihelnou příčkou, je bohužel celá omítnuta, takže nebylo možno určit chronologii severního vstupu. Je zřejmé, že suterén vznikl již ve středověku. Nejspíše zde byla hrobka, určená pro ostatky donátorů.¹⁹⁾

Je velmi pravděpodobné, že severovýchodní zeď domu obsahuje rovněž středověké zdívo. Vzhledem k poloze této zdi lze však mít za to, že se jedná o původní ohradní zeď hřbitova, k níž původně severní zeď kaple zevnitř přiléhala. Protože však i tato zeď mohla být později rekonstruována, je nutno počítat s různými verzemi jejího stáří (starší než kaple; pozdější než kaple na místě starší; případně postavená s užitím staršího materiálu, v němž mohou být i druhotné

17) Restaurátorský průzkum a konzervaci maleb realizoval V. Špale. Průzkum maleb a jejich hodnocení z uměleko-historického hlediska se věnoval P. Pavelec. Stanovil, že malby s největší pravděpodobností vznikly nedlouho po roce 1379 na základě nadace, na jejímž základě byly slouženy mše ve výroční dny úmrtí rychtáře Oldřicha a jeho manželky Alžběty. Oba tito donátoři jsou na malbách vypodobněni.

18) Ve špaletě nebyla zjištěna omítka.

19) Případně se mohlo jednat o kostnici.

použité architektonické články).

V této souvislosti je třeba se pokusit v budoucnu o průzkum suterénu pod jihovýchodním sousedním domem čp. 7, osvětleného gotickým okénkem z jihozápadní strany.

K půdorysnému útvaru gotické klenby bývalé kaple

Rekonstrukce klenebního obrazce v jihovýchodní části gotické kaple se opírá o zjištěné polohy klenebních výběhů. Principiálně z nich lze odvodit základní motiv, kterým bylo řešení klenebního útvaru odchýlně od půdorysu klenuté prostoty. Základním způsobem klenutí pravoúhlých prostor v gotickém slohovém období bylo vkládání křížových kleneb s výběhy v koutech prostoru. Jihovýchodní část kaple však byla klenuta s využitím šestipaprscitého závěru, charakteristického pro gotická trojboce zakončená kněžiště. S tímto řešením se setkáváme nejčastěji brzy po roce 1300 v rakouském Podunají a na jižní Moravě.²⁰⁾ Také v jižních Čechách se tyto „disonantní“ prvky objevují, zde se však velmi záhy jedná o východní, případně i západní ukončení charakteristických dvoulodí především venkovských kostelů. Právě pro kapli sv. Kateřiny v Rožmberku zatím nelze jednoznačně původní dispozici interiéru stanovit. Četnější analogie by mohly svědčit pro jednoduché řešení se svorníkem v průsečíku žebér vybíhajících ze zjištěných konzol.²¹⁾

20) Poprvé zřejmě v Třebíči, snad před polovinou 13. stol. Z raně gotických staveb 2. poloviny 13. stol. lze zmínit např. kapli biskupského hradu v Horšovském Týnu. Velmi oblíbená byla podobná řešení v architektuře „doby kolem 1300“ - lze zmínit např. kapli dvora kláštera Göttweig ve Steinu, kapli sv. Voršily v Křemži. V těchto případech většinou byla koutová pole prořazena diagonálním žebrem s výběhem v koutu (tak tomu bylo např. i v předsíni kostela sv. Mikuláše ve Znojmě). Čelní oblouky v koutu pak většinou byly symetrické - neměly vrchol v koutu. Vrcholy koutových polí měly v rohu jak některé jednoduché prostoty, tak i dvoulodí. To především znamená, že z pouhé znalosti tvaru čelních oblouků zřejmě nebude možné jednoznačně určit tvar klenebních ploch, a tak stanovit existenci případných podpor v ose interiéru. Konečné slovo v této důležité otázce snad v budoucnu přinese průzkum v západní části bývalé kaple (dům čp. 7) nebo archeologický výzkum pod nynějšími podlahami.

21) Dvoulodní řešení v blízkém okolí reprezentuje např. síň v horním hradu v Českém Krumlově, klenutá na střední pilíř. Prakticky shodné tvary čelních oblouků má jednoduché sakristie hradní kaple v Českém Krumlově nebo sakristie kostela sv. Víta v Českém Krumlově.

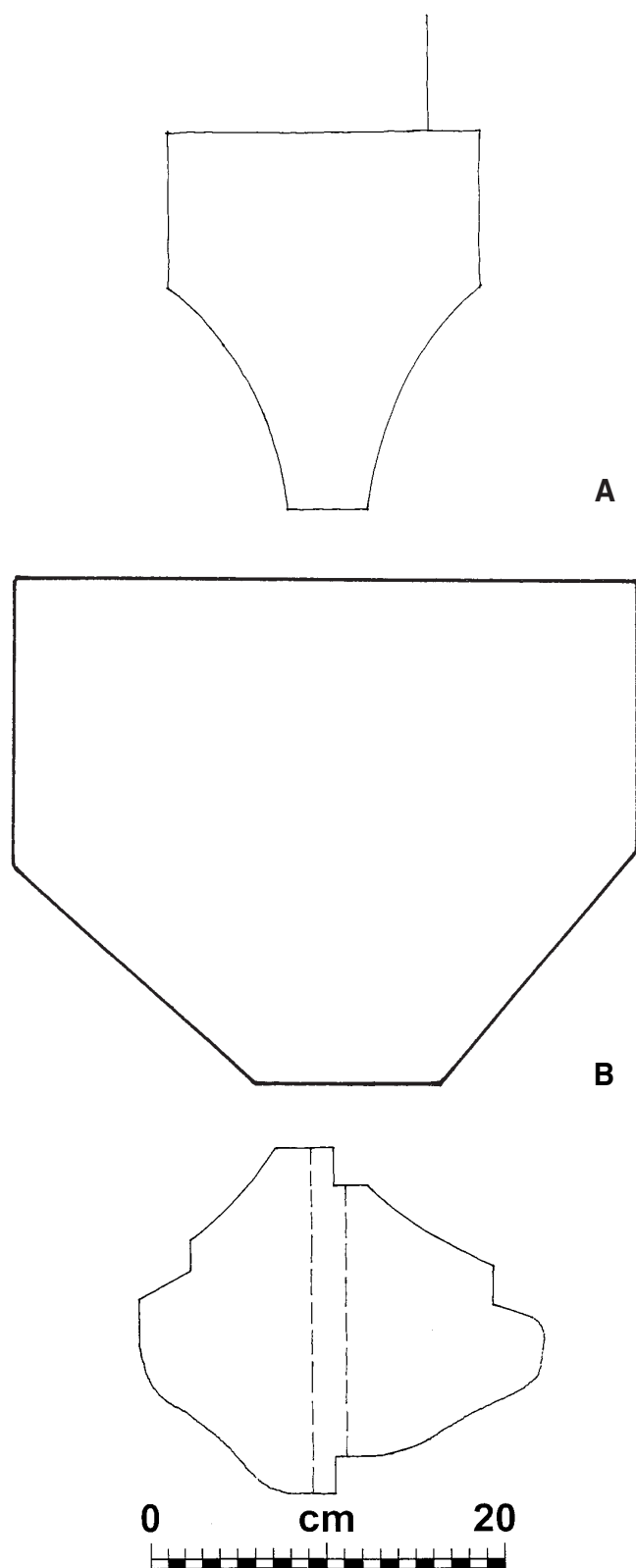

Obr. 11: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Západní kout přízemí domu. Vlevo okno v jihozápadní stěně, které bylo zřízeno na počátku 19. století. V pozadí snímku náběh cihelné konstrukce oblouku, který byl přiložen nejspíše kolem roku 1379 k boku klenebního žebra, jehož výběh byl umístěn na jihozápadní stěně (foto J. Sommer, 1997).

Obr. 12: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Jihozápadní stěna domu v úrovni prvního patra. V levé části snímku vnitřní špaleta gotického okna. Hrana špalety je rámována dodatečně malovaným iluzivním kvádrováním. Vpravo od okna je částečně odhalena stopa odsekaného čelního oblouku gotické klenby. Zcela vlevo je viditelný úsek jihovýchodní stěny domu, na jejíž omítce jsou těsně nad podlahou viditelné části gotického malovaného nápisu. V pravé části snímku je okno z počátku 19. století (foto J. Sommer, 1997).

Otázkou pak zůstává, jak byla uspořádána dodatečná cihelná arkáda, vložená patrně v souvislosti s provedením nástěnných maleb, jak reagovala na starší řešení interiéru. Ze zakřivení oblouku arkády nelze zatím bez přesného zaměření vyvozovat, zda se klenul přes celou šíři předpokládaného gotického interiéru, nebo jestli nešlo o sdruženou dvojici arkádových oblouků, uprostřed opřenou o společný pilíř. Do nejasností o původním řešení interiéru - zda šlo o sál nebo dvoulodí - snad v budoucnu vnese světlo archeologický výzkum. Současně je ovšem třeba mít na paměti i možnost, že cihlová arkáda měla uprostřed podporu i v tom případě, že vlastní klenba měla uprostřed svorník.

Obr. 13: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6.

A - Náčrty obrýsu klenební konzoly, nalezeného na severovýchodní části jihovýchodní stěny domu.

B - Náčrty řezu gotickou cihelnou tvarovkou, druhotně použitou v pozdějším zdivu. Tvarovka se shoduje s díly ve výběhu záklenku dodatečně vložené arkády, zachované v západním koutu vstupní místnosti domu. Díl zřejmě pochází ze stržené části záklenku.

C - Náčrty řezu dílem poškozeného prutu z gotické okenní kružby neznámého původu, v době průzkumu uloženého ve sklepech domu (zaměření a kresba J. Sommer, 1997).

Ve sklepech stál v době průzkumu na podlaze u jihozápadní stěny ze žuly tesaný členitý blok. Nepochybně jde o díl prutu kružbového gotického okna. Povrch je z jedné strany značně obroušen. Je možné, že fragment byl po nějakou dobu po ztrátě své původní funkce uložen v dlažbě nějaké komunikace nebo v korytu vodního toku. Není proto ani zaručeno, že pochází přímo ze zkoumaného objektu.²²⁾

Barokní přestavba

Zdá se, že kaple ve své gotické podobě přečkala jak husitské války, tak i další období. O možných pozdně gotických úpravách exteriéru asi svědčí relikty barevné úpravy na západním nároží. Jako pozdně gotický prvek v malbě interiéru je asi možno chápat malované iluzivní kvádrování po obvodu špalety gotického okna při jižním nároží kaple.

Významnější stavební změnu objekt prodělal v baroku. Do této doby lze totiž povšechně zařadit pozůstatky zazděných vysokých oken s vnitřní špaletou v jihozápadní stěně. Výška těchto otvorů nasvědčuje tomu, že okna vznikla ještě před snížením obvodových zdí stavby, ale současně v době, kdy již v interiéru nebyla klenba. Není jasné, co se při této přestavbě stalo se zdí s hrotitou arkádou v severozápadní stěně domu čp. 6. Asi byla nějak obezděna, protože na dochovaném úseku není stopa omítky z této doby. Obezděné výběhy arkády asi tvořily přízdní pilíře. Předstupující části klenby byly zřejmě již v této době odesány, takže jednotný prostor i s jihovýchodní částí v místě nynějšího domu čp. 6 byl plochostropý.

Tyto změny snad mohly předcházet vzniku barokního oltáře, jehož finální povrchová úprava proběhla v roce 1723.

Podobně jako gotický stav objektu, byla i jeho barokní podoba pozdějšími opravami téměř beze zbytku odstraněna. Prozatím lze říci, že barokní přestavba objekt zjednodušila po stavební i umělecké stránce (patrně plochostropý sál měl hladké nečleněné omítky a celkem nenáročná řešení velkých barokních oken). Přesto však tato přestavba respektovala původní dispozici a funkci a nevyvolala drastické ztráty původních konstrukcí.

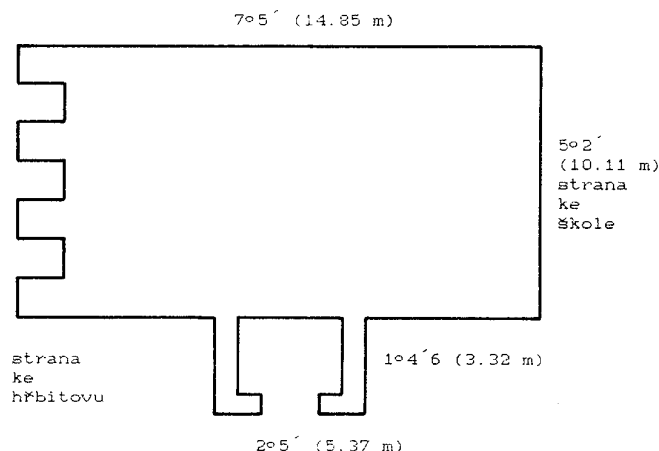
Zrušení kaple a její úprava na obytný objekt

Sakrální funkci budova ztratila za josefinských reforem koncem osmdesátých let 18. století. Interiér nejspíše sloužil jako skladiště tesaře Matyáše Mittasche, který objekt koupil roku 1791.

Nejspíše někdy v letech 1806 - 1807 byl objekt změněn v obytný dům. Teprve následně došlo k rozdělení domu na dvě domovní jednotky. Hrany všech otvorů byly obezděny smíšeným cihlokamenným zdivem. Vnitřní špalety jsou zaklenuty stlačenou klenbou s přesazenými patkami. Koruna zdiva byla nejspíše v této době snížena. Mezi vložené vnitřní dělicí zdi byly osazeny trámové stropy.²³⁾ Do severozápadní zdi domu čp. 6 bylo umístěno komínové těleso, s nímž patrně souvisela kuchyň, kterou lze lokalizovat do drobné klenuté místnosti sousedící na severozápadě se vstupní místností přízemku. Do 19. století lze zařadit též úspornou konstrukci krovu se střední vaznicí pod krokvy podpeřenou sloupky s pásky. Dispozici domu po této klasicistní přestavbě zatím nedovedeme spolehlivě určit,

22) Při prohlídce stavby v červnu 1997 jsem již tento fragment na stavebními nenalezl. Pokud bude zachráněn, měl by být vhodně uložen.

23) Podle sdělení p. Hanzalíka ležel na trámech poval.

Obr. 14: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Schematický plánec bývalé kaple podle nákresu v dokladech o koupi objektu Matyášem Mittaschem roku 1791; knižní zápis doplněný vlastnoručním Mittaschovým plánkem byl proveden roku 1794 (kresba L. Lancinger, 1997).

neboť byla nepochybně pozměněna v pozdější době. Přiměřené hodnocení vzniklé obytné budovy bude možné až po prozkoumání sousedního domu. Pokud byly oba domy tehdy nějak rozděleny - a z listinných zpráv vyplývá, že byly -, pak to muselo být provedeno jinak než dnes. O tom nepochybně svědčí podoba západní místnosti přízemku domu čp. 6, vzniklá rozdělením jednotné klenuté místnosti, přičemž příčka dokonce rozdělila starší okenní otvor. Důkazem jsou i zrušené průchody dělicí zdi místností zadního traktu v přízemí i v prvním patře.

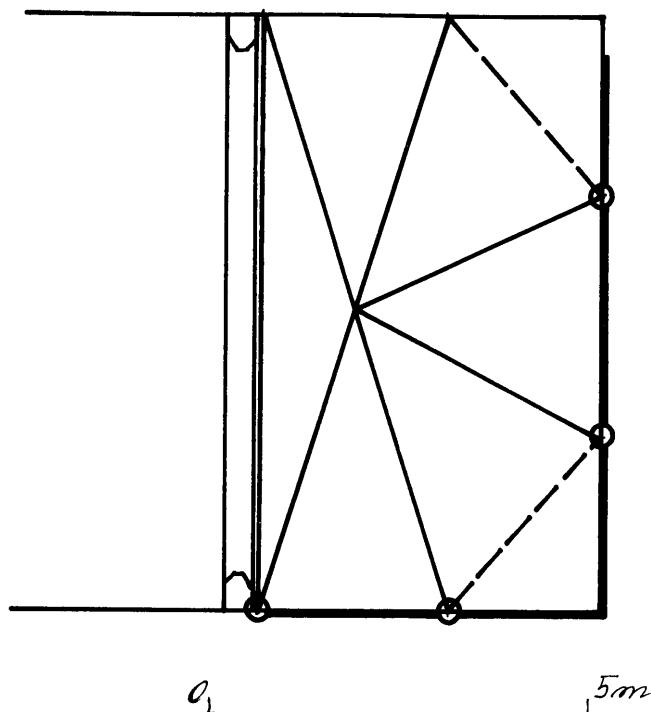
Průzkum a stavební rekonstrukce objektu

Po pohnutém stavebním vývoji stál dům po několik posledních desetiletí bez systematické údržby a byl vystaven chátřání i vandalskému poškozování.

Jako nejvíce ohrožená část památky se v průběhu rekonstrukce ukázaly nástěnné malby z gotické stavební fáze objektu. Vzhledem k dřívějším přestavbám objektu (přepatrování kolem roku 1800) nebylo možno uvažovat o celkové prezentaci maleb v těsných interiérech obytných místností. Odkrytí maleb by bylo možné jen v tom případě, že by bylo reálné odstranění stropních konstrukcí mezi přízemím a prvním patrem. Takový přístup by se však nepochybně setkal s řadou problémů metodických a technických, jelikož omítka, na níž jsou malby provedeny i malta ve spárách gotického zdiva je poměrně nízké kvality, s velkým podílem hlíny (jílu).

Malby proto byly zakryty způsobem, který zajistí jejich další zachování bez rizika poškození podkladu i barevné vrstvy.

Závěrem musím poznamenat, že při průzkumu domu čp. 6 v Rožmberku nad Vltavou přes značný spěch, který

Obr. 15: Rožmberk nad Vltavou, dům čp. 6. Půdorysný náčrt rekonstrukce klenebního obrazce kaple. Kroužky označují polohy doložených klenebních výběhů. Plnými čarami jsou označeny linie žebër, jejichž existenci můžeme považovat za jistou. Čárkovanými čarami jsou vyznačena pravděpodobná žebra, oddělující koutová pole. Je možné, že v klenbě byla ještě další žebra, která mohla vytvářet hvězdovitý obrazec (kresba J. Sommer, 2000).

vyvolalo tempo stavebních prací, jež byly zahájeny na základě náležitých povolení, došlo k poměrně intenzivnímu kontaktu mezi zúčastněnými specialisty. Hlavní podíl na tom zřejmě měli odborníci Památkového ústavu v Českých Budějovicích. Pracovníci stavební firmy rovněž projevovali pro potřeby průzkumu a též pro záchranu nástěnných maleb určité pochopení. V problematice pozici se ocitl investor stavby a projektant. Přesto je třeba podle mého názoru jeho přístup v dané situaci považovat za korektní. Je pravda, že během osazování stropu vstupní místnosti došlo k nezanedbatelným škodám na nástěnných malbách na jiho-východní stěně (názory na velikost poškození se různí). Domnívám se, že investor vzhledem k nutnému postupu prací, které musí probíhat podle určitého harmonogramu, respektujícího klimatické podmínky, poskytoval průzkumovým pracím přiměřené podmínky a měl zájem o jejich výsledky. V průběhu stavebních prací zřejmě docházelo i k nadměrnému odstraňování exteriérových omítek. V tom se do jisté míry projevil nedostatečně koordinovaný dozor na práci stavebních dělníků ze strany orgánů státní památkové péče, ale také projektanta, který by měl při rekonstrukci stavební památky patřit ke garantům šetrného přístupu.

ANMERKUNGEN ZUR GOTISCHEN BAUGESTALT DER EINSTIGEN KAPELLE DER HL. KATHARINA IN ROŽMBERK NAD VLTAVOU

Das Haus Konstr.-Nr. 6 in Rožmberk nad Vltavou (Bez. Český Krumlov - Rosenberg [an der Moldau], Bez. Böhmisches Krumau) überstand eine reiche Bauentwicklung. Der ursprüngliche künstlerisch und typologisch bedeutende gotische Bau war noch im Mittelalter umgestaltet worden. Später wurde er im Barock in der Weise umgebaut, die den ursprünglichen architektonischen Konzept ganz verhüllte. Auch diese Gestalt des Objekts ist nicht erhalten infolge eines weitreichenden Umbaus zum Wohnhaus nach der Aufhebung der kirchlichen Funktion der Kapelle in der Zeit Kaiser Josefs II. Nach geringen Änderungen wird diese Gestalt des Objekts bis heute beibehalten. Die Konstruktionen des Gebäudes enthalten bedeutende Überreste einzelner Bauelemente, die man erst paradoxerweise dank der verlaufenden baulichen Instandsetzung feststellen konnte, die einige Mauerwerksschäden verursachte und besonders alte Putzschichten mit gotischen Wandgemälden bedrohte. Aus der Reliktenordnung des gotischen Gewölbes der einstigen Kapelle geht es hervor, daß der rechteckige Innenraum in der südöstlichen Partie mit einem Gewölbe polygonalen Gebildes gewölbt war.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Rožmberk nad Vltavou. Stadtsituationsplan aus der Indikationskarte des Stabillkatasters aus dem J. 1826. Die Lage der Häuser Konstr.-Nr. 5 und 6 mit Betonung der Zahlen und der dicken Umrahmung der Grundrißfläche bezeichnet. (Reproaufnahme Státní ústřední archiv - Staatliches Zentralarchiv Prag)

Abb. 2: Rožmberk nad Vltavou. Der nördliche Teil der Stadt vom Burgturm hin gesehen. Zwischen der Kirche und dem großen Postgebäude ist die Südwestfassade der Häuser Konstr. - Nr. 5 und 6 sichtbar (Foto J. Sommer 1995).

Abb. 3: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr. - Nr. 5. Südwestliche Fassade. Links eine Restauratorensonde mit enthüllter gemalter Quaderung an der Westecke der gotischen Kapelle. Über der rechten Eingangsportalseite eine senkrechte Sonde entlang der östlichen Kante eines sekundär errichteten Barockfensters, das während des Umbaus zum Wohnhaus zugemauert wurde (Foto J. Sommer, 1997).

Abb. 4: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr. - Nr. 6, südwestliche Fassade. Eine mit Restauratorensonden teilweise abgedeckte äußere Laibungswand eines gotischen Fensters über dem Eingangsportal. Links zwischen dem Erdgeschoß- und Obergeschoßfenster sichtbare Kanten eines sekundär errichteten und später aufgehobenen Barockfensters (Foto J. Sommer, 1997).

Abb. 5: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr.-Nr. 6. Teilweise abgedeckte äußere Laibungskante eines gotischen Fensters an der Südwestfassade des Hauses über dem Eingangsportal (Foto Jan Sommer, 1997).

Abb. 6: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr. - Nr. 6. Schematischer Grundriss des Erdgeschosses mit Auswertung des Alters einzelner Konstruktionen (Vermessung und Zeichnung J. Sommer, 1997).

Abb. 7: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr. - Nr. 6. Schematischer Grundriss des ersten Stockwerks mit Auswertung des Alters einzelner Konstruktionen (Vermessung und Zeichnung Jan Sommer, 1997).

Abb. 8: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr.-Nr. 6. Schematische Zeichnung der Innenseite der südöstlichen (links) und südwestlichen (rechts) Hauswand mit eingezeichneten gefundenen Überresten der gotischen Kapelle. Vollinie: festgestellte Kanten der Schildbögen des gotischen Gewölbes.

Strichlinie: rekonstruierte Schildbogenformen. Schraffiert - festgestellte Spuren der abgemeißelten Steinmetzglieder (Vermessung und Zeichnung Jan Sommer, 1997).

Abb. 9: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr. - Nr. 6. Detail der mittleren Partie der südöstlichen Hauswand. In der Bildmitte Narbe nach abgetragener (vielleicht im 19. Jh. eingebauter) Zwischenwand. Links Schildbogenauslauf des Mittelfloches des gotischen Gewölbes. An Seiten der Narbe erhaltene Teile des gotischen Wandgemäldes mit zwei Heiligengestalten. Beim rechten Bildrand abgemeißelter Auslauf des gotischen Gewölbes und rechts davon Putzfläche mit gotischen Aufschriften (die spätere Deckenkonstruktion verdeckt Reste der Bilder kniender Stifter mit Beziehung zur Aufschrift) (Foto Jan Sommer, 1997)

Abb. 10: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr. 6. Südwestliche Hauswand in der Erdgeschoßhöhe. Ein kleines Portal und ein Fenster aus dem Anfang des 19. Jh. Links von der Fensternische eine deutliche Kante der inneren Laibung eines nachträglich durchgebrochenen abgemeißelten gotischen Gewölbeansatzes, rechts von ihm ein kleines Fragment einer gotischen Inschrift (Foto J. Sommer, 1997).

Abb. 11: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr. - Nr. 6. Westliche Ecke im Erdgeschoss des Hauses. Links ein am Anfang des 19. Jahrhunderts errichtetes Fenster in der Südwestwand. Im Hintergrund Ansatz der Backsteinkonstruktion eines Bogens, der an Seite einer an der Südwestwand auslaufenden Gewölberippe am ehesten gegen 1379 angelehnt wurde (Foto Jan Sommer, 1997).

Abb. 12: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr.-Nr. 6. Südwestliche Hauswand in der Höhe des 1. Stockwerks. Links innere Laibung eines gotischen Fensters. Die Laibungskante ist mit nachträglich gemalter Illusivquaderung umgerahmt. Rechts vom Fenster teilweise abgedeckte Spur nach abgemeißeltem Schildbogen des gotischen Gewölbes. Ganz links ist ein Abschnitt der südöstlichen Hauswand sichtbar mit deutlichen Teilen einer gotischen gemalten Inschrift dicht über dem Fußboden. An der rechten Seite der Aufnahme ein Fenster vom Anfang des 19. Jahrhunderts. (Foto Jan Sommer, 1997)

Abb. 13: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr.-Nr. 6. A - ein in der nordöstlichen Partie der südöstlichen Hauswand gefundener Umriss einer Gewölbekonsole. B - Durchschnitt eines gotischen Formziegels, der sekundär im späteren Mauerwerk benützt wurde. Der Ziegel entspricht den Wölbungsteilen im Auslauf des Bogenlaufs einer nachträglich errichteten Arkade in der westlichen Ecke des Eingangsraums. Offenbar stammt er vom abgerissenen Bogenlaufteil. C - Durchschnitt eines Teils des beschädigten gotischen, während der Erforschung eines im Keller deponierten Maßwerkstabs (Vermessung und Zeichnung J. Sommer, 1997).

Abb. 14: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr.-Nr. 6. Schematischer Plan der ehemaligen Kapelle nach einer Zeichnung in Dokumenten zum Kauf des Objekts von Matthias Mittasch im J. 1791; die Bucheintragung mit eigenhändigem Plan von Mittasch wurde 1794 gemacht (Zeichnung L. Lancinger, 1997).

Abb. 15: Rožmberk nad Vltavou, Haus Konstr.-Nr. 6. Grundrißrekonstruktion des Gewölbemusters der Kapelle. Ringe bezeichnen Lage der bewiesenen Gewölbeausläufe. Vollinien - sehr wahrscheinliche Rippenlinien. Strichlinien - wahrscheinliche, die Eckjoche abtrennende Rippen. Es ist möglich, daß das Gewölbe noch weitere Rippen enthielt, die haben Sternmotiv bilden können (Zeichnung J. Sommer, 2000).

(Übersetzung J. Noll)